

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK HALK EDEBİYATI BİLİM DALI**

**ÇAYIRALAN (YOZGAT) YÖRESİNDE HALK
HEKİMLİĞİ VE HALK İNANÇLARI**

**Hazırlayan
Selim ZORLUER**

**Danışman
Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ**

Yüksek Lisans Tezi

**Haziran 2018
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Adı-Soyadı: Selim ZORLUER

İmza :

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

“Çayıralan (Yozgat) Yöresinde Halk Hekimliği ve Halk İnançları” adlı Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi 'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Danışman

Selim ZORLUER

Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Hülya ARGUNŞAH

Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ danışmanlığında Selim ZORLUER tarafından hazırlanan “Çayıralan (Yozgat) Yöresinde Halk Hekimliği ve Halk İnançları” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

21/06/2018

JÜRİ:**İMZA****Danışman:** Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ**Üye:** Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ**Üye:** Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN**Üye:** Dr. Öğr. Üyesi Tuğrul BALABAN**ONAY:**

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 21/06/2018 tarih ve 24...sayılı kararı ile onaylanmıştır.

26.06.18.

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Celaleddin ÇELİK

ÖN SÖZ

“Çayıralan (Yozgat) Yöresinde Halk Hekimliği ve Halk İnançları” adlı tez çalışmasında yörede uygulanan, uygulanmakta olan tedavi yöntemleri ile halk inançları ve bu inançlar etrafında teşekkül eden uygulamalar, değerler/tutumlar üzerinde durulmuştur. Çayıralan ve köylerinde halk kültürünün bir parçası olan halk hekimliği ve halk inançları ile ilgili folklor unsurlarının derlenmesi, tahlil edilmesi ve bir senteze varılmasıdır. Çayıralan halk kültürüne ait gün yüzüne çıkmamış değerleri ortaya çıkararak yöre halkının günümüzde bu değerlere bakış açısını ve halk nezdinde bu uygulamaların geçerliliğini tespit etmek aynı zamanda bu değerleri bilim dünyasına kazandırmak çalışmanın başlıca amacını oluşturmaktadır.

Çalışmanın temeli aktif katılımlı gözlem metodu kullanılarak alan araştırmasına (derleme) dayanmakta olup kaynak kişilerden derlenen bilgi ve bulgular ışığında oluşturulan giriş, ardından gelen üç ana bölüm ile her bir bölüm ile ilgili alt başlıklardan ve sonuç, kaynakça (yazılı ve sözlü), ekler kısmından oluşmaktadır.

Çalışmanın giriş kısmında; halk hekimliğinin genel özellikleri verilerek yörede yapılan araştırmalar, bilgi ve bulgulardan hareketle halk hekimliğinin oluşumu, sürekliliği, inanç olgusu ile uygulamaların icra töreleri üzerine bilgiler ve tespitler verilmiştir. Ardından İslâmiyet öncesi ile sonrası sözlü ve yazılı kaynaklarda geçen Türk halk hekimliğinin, Türk halk inançlarının görünümleri verilmeye gayret edilmiş olup bu kaynaklarda yer alan veriler/bilgiler ile Çayıralan’da elde edilen tespitler karşılaştırılarak konu ile ilgili uygulamaların, tedavi yöntemlerinin, inanmalarının benzer ve farklı yönleri ortaya konulmaya gayret edilmiştir. Yine giriş bölümünde yer alan Türk halk hekimliğinin kapsamı içine dâhil edilen ocak, ocaklı, el alma, el verme kavramlarının genel özellikleri anlatılmış olup bu ocaklarda uygulanan on altı adet tedavi yöntemi belirlenerek bu ocaklara dair bilgiler verilmiştir. Ardından gelen sırada tez konusunun amacı-sınırları ve yöntemi açıklanmış olup Türkiye’de Türk halk hekimliği ve halk inançları üzerine yapılan çalışmalar hakkında bilgiler yer almaktadır. Giriş bölümü derleme sahasının tarihî ve coğrafi özellikleri, nüfusu, ekonomik yapısı ile kültür varlığına ait bilgilerin verilmesi tamamlanmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde Çayıralan ve köylerinde tespit edilen on iki adet sağaltım merkezi niteliği taşıyan ocaklar hakkında bilgiler yer almaktadır. Bu bölümde ocaklık geleneği kökeni, ocaklık geleneğinin işleyişi, erkek ve kadın ocaklıların dikkat edeceği hususlar, ocaklarda uygulanan tedavi yöntemleri, kişileri ocaklara yönlendiren

etmenler, el alma-el verme ritüelleri ve Çayıralan'daki ocaklar hakkında istatistiki bilgilere yönelik tespitlere yer verilmeye çalışılmıştır.

İkinci bölümde ise; on dokuz ana başlık altında belirtilen Çayıralan ve köylerinde hastalıklara karşı uygulanan tedavi yöntemleri alt başlıklar halinde sınıflandırılmıştır. Sınıflandırılan her hastalık hakkında gerek literatürden gerekse sözlü kaynaklardan tanıtıcı bilgiler verilmiş, hastalığa dair tedavi örnekleri/yöntemleri maddeler halinde verilmeye gayret edilmiştir.

Üçüncü bölümde ise; araştırma sahasında hayatın geçiş dönemleri (Doğum-Evlenme-Ölüm) başta olmak üzere yaşamın çeşitli safhalarını içine alan bayramlar, kutsal ve dinî günler, büyü, tabiat olayları, renk simgeciliği ile ilgili yöre insanının duyduğu ya da tecrübe ettiği halk inançlarına ait bilgiler tespit edilerek alt başlıklar altında anlatılmaya çalışılmıştır. Çalışma sonuç, kaynakça ve ekler kısmı ile tamamlanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre; yöre insanının halk hekimliğine ve halk inançlarına bakış açısı şu şekildedir:

Gelişen ve çoğalan bilgi, birikim, imkânların etkisi ile halk hekimliğine ait ilgi nispeten azalsa bile geleneği devam ettiren ocaklar, sağaltıcılar ve hastalıklara karşı çareyi halk hekimliğinde arayan kişiler tarafından yaşatıldığı söylenir. Yörede bazı halk inançları güçlü bir şekilde varlığını korurken, bazı halk inançlarına duyulan inanç düzeyinin zayıflamasından kaynaklı birtakım inanç ve uygulamaların geçerliliğini yitirerek yok olma noktasına geldiği tespit edilen bilgiler arasında yer alır.

Bu çalışmada Çayıralan halk kültüründe yer alan halk hekimliği ve halk inançları ile ilgili unsurları derleyerek halk bilimine katkıda bulunmak amacıyla ilgili âdet ve inanışlar hakkında halkın ortaya koyduğu değerler bütünü, günümüzde yöre halkının bu değerlere bakış açısı yansıtılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda bu değerlerin geçerliliğini tespit ederek yörede unutulmaya yüz tutmuş ya da toplum hafızasında kendine yer edinerek gizli kalmış halk kültürüne ait cevherler gün yüzüne çıkarılmaya gayret edilmiştir.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca yapıcı eleştirileriyle bana yol gösteren, değerli vakitlerini ayırarak destek olan tecrübesiyle, bilgi ve birikimiyle her zaman kendilerinden çok şeyler öğrendiğim tez danışmanım, saygıdeğer hocam Doç. Dr. Bayram Durbilmez'e teşekkür ederim.

Bu tez çalışmasının başından sonuna kadar bana destek olan kıymetli eşim Duygu Zorluer'e, saha çalışmasında köylerde bana eşlik eden kıymetli babam Kasım Zorluer'e, her zaman dualarını arkamda hissettiğim kıymetli annem Semra Zorluer'e, zorlu zamanlarda moral ve motivasyonu ile yardımcı olan değerli kardeşim Metin Zorluer'e, varlığı ile beni mutlu eden biricik kızım Zeynep Gülce Zorluer'e, tecrübelerinden faydalandığım teyzem Nafiye Baran'a, destek ve yardımlarını esirgemeyen Çayıralan Köyleri Yardımlaşma Derneği'ne sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bu çalışmanın asıl kahramanları olan, gerek misafirperverlikleri gerekse bilime ve çalışmamıza saygı gösterip önemseyen, bilime katkı sağlayan, değerli vakitlerini ayırarak bilgi, birikim ve tecrübelerini paylaşan kıymetli, kadirşinas kaynak kişilere ayrı ayrı teşekkür ederim.

Selim ZORLUER
Kayseri, Nisan 2018

ÖZET

Çayıralan ve yöresi ile sınırlandırılan bu çalışmada halk hekimliğinin başka bir deyişle gelenekli halk sağaltıcılığının görünüşleri ve halk inançları ile bunlara bağlı uygulamalar konu edilmiştir.

Çayıralan ve köylerinde kişiler hastalıklardan korunmak veya tedavi olmak için uygulamalı halk hekimliği kapsamında ocaklardan, ziyaret yerlerinden, aktarlardan, kırık-çıkıkçılardan, şifalı sular ile bitki, hayvan, maden ürünlerinden elde edilen ev içi uygulamalardan yararlanır. Yöre insanının bu uygulamalar esnasında dinlik-büyülük işlemlere dayanan birtakım ritüelleri de işin içine kattığı görülür. Çalışma sahasında tespit edilen ocaklarda, ziyaret yerlerinde ve ev içi halk hekimliği uygulamalarında bitki, hayvan, maden ürünleri ile dinlik-büyülük işlemlerin birlikte kullanıldığı gibi ayrı ayrı kullanıldığı da belirlenmiştir.

Üzerinde durulan bir diğer konu ise yörede tespit edilen halk inançlarıdır. Çalışmada hayatın geçiş dönemleri ile yaşamın çeşitli safhalarında görülen halk inançları ve bu inançlar etrafında teşekkül eden uygulamalar ele alınmıştır.

Yörede; modernleşme, bilimsel bilginin artması, uygulamaların ve geleneklerin devam ettiricileri tarafından icra edilmemesi gibi etkenlerden dolayı halk hekimliği uygulamaları ile halk inançlarının bazılarının değişim ve dönüşüme uğrayarak devam ettiği; birtakım uygulama ve inanç unsurlarında ise eskiye nazaran azalma olmasına rağmen elde edilen verilerin azımsanmayacak düzeyde olduğu görülür. Çalışma sahasında tespit edilen inançlar ile uygulamaların Orta Asya ve Anadolu kültür coğrafyasından izler taşıdığı, bütün itiraz ve karşı çıkışlara rağmen konu ile ilgili tespit edilen unsurların büyük bir çoğunluğunun yöre halkının kültür hafızasında, birçoğunun ise sahada geleneğin devam ettiricileri tarafından yaşatıldığı sonucuna ulaşılır.

Anahtar Sözcükler: Halk Hekimliği, Halk İnançları, Ocak, Yozgat, Çayıralan

ABSTRACT

In this study, which is limited to meadowland and region, the views of folk medicine, in other words traditional folk remedies and folk beliefs and practices connected to them have been taken into consideration.

People in Meadowland and their villages benefit from domestic practices obtained from quarries, visits, transfers, fracture-dislodgement, medicinal waters, plants, animals and mineral products within the scope of applied folk medicine to be protected or treated from diseases. It is seen that the people of the region add some rituals based on religious-magic processes during these practices. It has also been determined that plants, animals, mineral products and religious-enrichment processes are used separately in the quarries, visit places and in-house folk medicine applications that are determined to be in operation.

Another issue that is emphasized is the beliefs of the people in the region. The transition periods of life in life and the folk beliefs seen at various stages of life and the practices that are formed around these beliefs are discussed.

In the region; modernization, increase of scientific knowledge, implementation of practices and practices of traditions, and folk medicine practices and some of the popular beliefs continue to undergo change and transformation. although some applications and beliefs are reduced compared to the old ones, the data obtained are not negligible. Despite all objections and contradictions, the majority of the identified elements are reached by local residents in the cultural memory, while others are maintained by the residents of the sahada tradition.

Key Words: Folk Medicine, Folk Beliefs, Treatment Center, Yozgat, Cayiralan

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	İ
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI	İİ
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	ix

GİRİŞ

1.ARAŞTIRMANIN KONUSU-AMACI-SINIRLARI- YÖNTEMİ	16
2.TÜRKİYE’DE TÜRK HALK HEKİMLİĞİ ve HALK İNANÇLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR	18
2.1. Kitaplar.....	18
2.2. Tezler (Yüksek Lisans-Doktora)	23
3. ÇAYIRALAN ve YÖRESİ HAKKINDA BİLGİLER	31
3.1. Çayıralan'ın Tarihî ve Coğrafi Özellikleri.....	31
3.2. Çayıralan'ın Nüfusu ve Ekonomik Yapısı	33
3.2.1.Köylerin Durumu.....	33
3.3. Çayıralan'ın Kültür Varlığı.....	36
4.HALK HEKİMLİĞİ ve GENEL ÖZELLİKLERİ	38
4.1. Türk Kültüründe Halk Hekimliği	41
4.1.1. İslâmiyet’ten Önce Halk Hekimliği.....	42
4.1.2. İslâmiyet’ten Sonra Halk Hekimliği.....	46
5.HALK İNANÇLARI ve GENEL ÖZELLİKLERİ	55

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TÜRK HALK HEKİMLİĞİNDE OCAKLAR	58
1.1. Ocak, Ocaklı, El Alma-El Verme Kavramları ve Genel Özellikleri.....	58
1.2. Ocaklarda Uygulanan Tedavi Yöntemleri.....	66
1.2.1. Parpılama	67
1.2.2. İrvasa	67
1.2.3. Dinî Unsurlar ile Tedavi	67
1.2.4. Bitkiler ile Tedavi	68
1.2.5. Hayvanlardan Elde Edilen Ürünler ile Yapılan Tedaviler.....	68
1.2.6. Madenî Ürünlerle Yapılan Tedaviler.....	69
1.2.7. Üfürme, Büyü, Muska ile Tedavi	69
1.2.8. Ateşle Tedavi.....	70
1.2.9. Tükürme ile Tedavi	70
1.2.10. Ovma ya da Masaj	71
1.2.11.Kan Alma / Hacamat/Çitme	71
1.2.12. Dalak Kesme.....	72
1.2.13. Perhiz/Diyet	72
1.2.14. Karalama.....	72
1.2.15. Tütsüleme	72
1.2.16. Kurşun Dökme.....	73

2. ÇAYIRALAN ve YÖRESİNDE BULUNAN OCAKLAR	73
2.1. Alazlama/Dağlama Ocağı (Bakır Basması Ocağı) / Ütüleme Ocağı	73
2.2. Boğaz Çekme (Bademcik) Ocağı	76
2.3. Dalak Kesme Ocağı / Dalak Parpısı	77
2.4. Göbek Düşmesi (Çekmesi) Ocağı	78
2.5. Göz Ocağı / İtdirseği Ocağı	79
2.6. Kızılyüğrük Ocağı	80
2.7. Nazar (Kurşun Dökme) Ocağı	81
2.8. Sarılık Kesme Ocağı	83
2.9. Yarımca Ocağı	84
2.10. Parpı Ocağı	85
2.11. Albastı Ocağı	86
2.12. Ziyaret Yerleri (Tekke-Yatır-Türbe) Niteliğindeki Ocaklar	88
2.12.1. Çokradan Hatipler Ocağı/Hatip Evi	88

İKİNCİ BÖLÜM

ÇAYIRALAN ve KÖYLERİNDE HASTALIKLARA KARŞI UYGULANAN TEDAVİ YÖNTEMLERİ	91
1. Beyin ve Omurilikle (Sinir Sistemi) İlgili Hastalıklar	91
1.1. Bel Fıtığı ve Bel Ağrılarının Tedavisi	91
1.2. Boyun Ağrıları/Fıtığı ve Tedavisi	92
1.3. Felç (İnme) Hastalığının Tedavisi	92
2. Deri (Cilt) Hastalıklarının Tedavisi	93
2.1. Çıban	94
2.2. Köstü/Kösdü	95
2.3. Mayasır/Mayasıl – Basur	96
2.4. Nasır –Topuk Dikeni	97
2.5. Saçkıran Hastalığının Tedavisi	98
2.6. Sedef Hastalığının Tedavisi	99
2.7. Siğilin/Sivilcenin Tedavisi	99
2.8. Terma/Derma Hastalığının Tedavisi	101
2.9. Uyuz Hastalığının Tedavisi	101
3. Yanıkların Tedavisi	103
4. Yara ve Çatlakların Tedavisi	103
4.1. Ağız İltihapları ve Yaraları (Aft-Uçuk-Pamukçuk)	103
4.1.1. Aft	103
4.1.2. Uçuk	104
4.2. Kaza Sonucu Oluşan Yara ve Yaralanmaların Tedavisi	105
5. Böbrek ve İdrar Yolları Rahatsızlıklarının Tedavisi	106
5.1. Böbrek Taşı/Kumu ve İdrar Yolları Rahatsızlıkları	106
6. Çeşitli Ağrıların Tedavisi	107
6.1. Baş Ağrısı	107
6.2. Diş Ağrısı	108
6.3. Kas Ağrısı	109

6.4. Karın Ağrısı	110
6.5. Kulunç Ağrısı.....	111
6.6. Yel Girmesi.....	111
7. Bağırsak Hastalıkları.....	112
7.1. Bağırsak Parazitleri.....	112
7.2. Bağırsak Gazı (Karın Şişkinliği-Karın Ağrısı)	112
7.3. İshalin/Amelin Tedavisi.....	113
7.4. Kabızlık.....	114
8. Göz Hastalıkları	115
8.1. Arpacık/İt Dirseği	115
8.2. Göz Ağrısı/Göz İltihabı.....	116
8.3 Göz Kanlanması-Kaşınması	116
9. Hareket (İskelet) Sistemi Hastalıkları	117
9.1. Kırık/Çatlak-Çıkık	117
9.2. Ezik-Burkulma-İncinme	118
9.3. Boyun Tutulması.....	119
9.4. Romatizma	119
10. Solunum Sistemi Hastalıkları	120
10.1. Astım-Bronşit.....	120
10.2. Bademcik Ağrısı/İltihabı.....	122
10.3. Kabakulak	123
10.4. Kulak Ağrısı.....	123
10.5. Nefes Darlığı.....	124
10.6. Nezle/Grip/Soğuk Algınlığı	124
10.7. Öksürük.....	125
10.8. Sinüzit	126
11.Kalp-Damar Hastalıkları	126
11.1. Bayılma	127
11.2. Burun Kanaması.....	128
11.3.Kolesterol.....	128
11.4. Tansiyon.....	129
11.5. Varis	129
12. Mide Rahatsızlıkları	130
13.Sıtma	131
14.Psikolojik/Ruhî Hastalıklar	131
14.1. Nazar – Göz Değmesi	133
15. Şeker Hastalığı	135
16. Verem.....	136
17. Zehirlenmeler	137
18. Çayıralan ve Köylerinde Çeşitli Hastalıkların Tedavisi İçin Yapılan	138
Halk Hekimliği Uygulamaları	138
19. Çayıralan ve Köylerinde Çeşitli Hayvan Hastalıklarının Tedavisi İçin Yapılan Halk Hekimliği Uygulamaları ile Halk İnançları.....	141

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇAYIRALAN VE KÖYLERİNDE HALK İNANÇLARI	145
HAYATIN GEÇİŞ DÖNEMLERİ İLE İLGİLİ HALK İNANÇLARI	147
1.DOĞUM (Ana-Çocuk Sağlığı ile İlgili İnançlar ve Uygulamalar).....	147
1.1. Doğum Öncesi Yapılan Tedavi Yöntemleri.....	148
1.1.1. Gebe Kalma - Kısırlığı Giderme	148
1.1.2. Aşırma.....	151
1.1.3. Gebelikten Korunma-İstenmeyen Gebelik	151
1.1.4. Çocuğun Sağlıklı Doğması- Yaşamaya ile Çocuğu Durmayan/Yaşamayan Kadınlar İçin Uygulanan Pratikler	152
1.1.5.Bebeğin Cinsiyetinin Tayini.....	155
1.1.6. Doğum Yapacak Annenin Kaçınmaları ve Uygulamaları.....	156
1.2. Doğum Sonrası Yapılan Tedavi Yöntemleri.....	156
1.2.1. Göbek Kesme-Tuzlama-Yıkama	157
1.2.2. Çocuğun Eşi- Göbeği.....	159
1.2.3. Lohusalık	160
1.2.4. Al Basması ve Al Karısı Tasarımı	162
1.2.5. Kırk Basması ve Kırklama	164
1.2.6. Çocuğa Ad Koyma	166
1.2.7. Çocuk Görme.....	168
1.2.8. Diş Çıkarma-Diş Hediği	168
1.2.9. Konuşamayan-Yürüyemeyen- Sürekli Ağlayan Çocuklar	169
1.2.10. Çocuğu Nazardan Koruma	170
1.2.11. Sünnet	171
1.2.12. Tıvga (Tıbıklı Kadın) Düşmesinin Tedavisi.....	174
1.2.13. Gelişemeyen-Altını İslatan Çocuklar ile İlgili Diğer Halk İnançları.....	175
2. EVLENME ve İLGİLİ HALK İNANÇLARI.....	176
2.1. Türk Kültüründe Aile Yapısı ve Evlenme.....	176
2.2. Evlilik Öncesi ile İlgili Halk İnançları	177
2.2.1. Kısmet/Kilit Açma.....	177
2.2.2. Görücülük-Dünürçülük-Kız İsteme	179
2.2.3. Kahve İçme-Söz Kesme	180
2.2.4. Çeyiz.....	180
2.2.5. Gelin Hamamı/ Kekil Hamamı/Kekil Kesme.....	181
2.3. Düğün ile İlgili Halk İnançları	181
2.3.1. Dinî Nikâh ile İlgili İnançlar	182
2.3.2. Kına Yakma.....	183
2.3.3. Gelin Alma	184
2.3.4. Gelin İndirme.....	185
2.4. Düğün Sonrası Halk İnançları	185
2.4.1. Duvak Günü.....	185
2.5. Evlenme ve Düğün İle İlgili Diğer İnançlar	186

2.5.1. Saçı Saçmak.....	186
2.5.2. Kuşak Kuşatma- Gelin Başı Salavatlama.....	187
2.5.3. Testi Kırma- Eşik Atlama.....	188
3. ÖLÜM İLE İLGİLİ HALK İNANÇLARI	189
3.1. Ölümün (Habercisi) Belirtileri ile İlgili Halk İnançları	189
3.1.1. Hayvanlar ile İlgili İnançlar.....	190
3.1.2. Eşyalar ile İlgili İnançlar	190
3.1.3. Astronomik, Meteorolojik Coğrafi Olaylar ile İlgili İnançlar	191
3.1.4. Rüyalar ile İlgili İnançlar.....	191
3.1.5. Ölecek Kişilerdeki Değişiklikler ve Belirtiler ile İlgili İnançlar	192
3.1.6. Mezar, Tabut, Kazma, Kürek, Ceset ile İlgili İnançlar.....	193
3.1.7. Ölümünden Kaçınmalar ile İlgili İnançlar.....	194
3.2. Ölüm Sırası ile İlgili Halk İnançları	195
3.3. Ölüm Sonrası ile İlgili Halk İnançları	195
3.4. Defin Sonrası ile İlgili Halk İnançları	197
3.4.1. Cenaze Evi ile İlgili İnançlar	197
3.4.2. Ölünün Belli Günleri ve Ölü Yemeği ile İlgili İnançlar.....	198
3.4.3. Ölünün Eşyaları ile İlgili İnançlar	198
3.4.4. Yas Tutma-Yas Alma ile İlgili İnançlar	199
3.4.5. Ruhlarla İlgili İnançlar.....	200
3.4.6. Mezarlık ve Mezarlık Ziyareti ile İlgili İnançlar	201
3.5. Çayıralan ve Köylerinde Kutsallık Kazanan Ziyaret Yerler (Türbe- Yatır-Mezar) ile İlgili İnançlar	202
3.5.1. Hatipler Ocağı (Hatip Evi/Yatırı).....	203
3.5.2. Çoban Dede Yatırı	204
3.5.3. Molla Osman Hoca'nın Mezarı/Toprağı	206
3.5.4. Halil Dede'nin Mezarı	207
3.5.5. Çangı Tepesi ve Asırlık Ulu Ardiç	207
3.5.6. Dede Yanı Mezarı.....	208
3.5.7. Abdal Dağı Dede Mezarı	208
3.5.8. Sıkdoruk Dede Mezarı.....	209
4. BAYRAMLAR, KUTSAL ve DİNÎ GÜNLER İLE İLGİLİ İNANÇLAR	210
4.1. Mart Dokuzu (Nevruz) İle ilgili İnançlar	210
4.2. Hıdırellez/Hıdrellez, Hızır Geçmesi İle İlgili İnanç ve Uygulamalar	212
4.3. Arife ve Bayram Günü İle İlgili İnançlar	214
4.4. Muharrem Ayı ve Orucu ile İlgili İnançlar	214
5. BÜYÜ İLE İLGİLİ İNANÇLAR.....	215
5.1. Büyü/Afsunlama.....	215
5.2. Kurt Ağızı Bağlama.....	217
6. TABİAT, HAVA OLAYLARI, MEVSİMLİK TÖRENLER ve RENK SİMGEÇİLİĞİ İLE İLGİLİ İNANÇLAR	218
6.1. Gökkuşağı.....	218
6.2. Nisan Yağmuru	219

6.3. Rüzgâr/Fırtına/ Dolu Kesme	219
6.4. Koç Katımı/Koyun Yüzü Toplama	220
6.5. Yağmur Duası	221
6.6. Çayıralan ve Yöresinde Renk Simgesiliği	224
7. ÇAYIRALAN ve YÖRESİNDE TESPİT EDİLEN DİĞER HALK	225
İNANÇLARI.....	225
SONUÇ.....	230
KAYNAKÇA	234
1.Sözlü Kaynaklar (Kaynak Kişiler Listesi).....	234
2.Yazılı Kaynaklar.....	237
3.Elektronik Kaynaklar	245
EKLER:	246
Ek-1: Çayıralan ve Köyleri Haritası	246
Ek-2: Çayıralan ve Köyleri Uydu Görüntüsü.....	247
Ek-3: Çalışma İle İlgili Görseller	248
ÖZ GEÇMİŞ.....	266

2. Yazılı Kaynaklar

- ACIPAYAMLI, Orhan; “Anadolu’da Nazar İle İlgili Bazı Adet ve İnanmalar” *A.Ü. DTCF Dergisi*, Ankara, 1962, C.20, S.1–2.
- ACIPAYAMLI, Orhan, “Türkiye Halk Hekimliğinde Dalak Kesme ve Etnolojik İzahı”, *DTCF Antropoloji Dergisi*, Ankara, 1963.
- ACIPAYAMLI, Orhan, *Türkiye’de Yağmur Duası II*, A.Ü DTCF Yay., Ankara,1964, S.22.
- ACIPAYAMLI, Orhan; “Türkiye Folklorunda Halk Hekimliği ve Özellikleri” *A.Ü. DTCF Dergisi*, Ankara, 1969, C.26.
- ACIPAYAMLI, Orhan, *Türkiye’de Doğumla İlgili Adet ve İnanmaların Etnolojik Etüdü*, Atatürk Üniversitesi Yay., Ankara, 1974.
- ACIPAYAMLI, Orhan, *Halk Bilim Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara, 1978.
- ACIPAYAMLI, Orhan, “Türkiye Folklorunda Halk Hekimliğinin Morfolojik ve Fonksiyonel Yönden İncelenmesi”, *Türk Halk Hekimliği Sempozyumu Bildirileri*, KB Yay., Ankara, 1989.
- AKMAN, Eyüp, ”Türk Halk Hekimliğinde Ocaklık Geleneği ve Safranbolu’daki Ocaklar”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, C.15, No:1, Mart 2007.
- ALTUN, Işıl, *Kandıra Türkmenlerinde Doğum, Evlenme ve Ölüm*, Yayıncı Yay., İzmit, 2004.
- ALPTEKİN, Ali Berat, “Ceyhun’dan Ceyhan’a Evlenme İle İlgili Bazı Kavramlar (Kalın, Saçı, Okuntu, Aşerme, Toy) Üzerine” *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Prof. Dr. Hüseyin AYAN Özel Sayısı, Erzurum, 2009, S.39.
- ALPTEKİN, Ali Berat; “Türk Halk Hikâyelerinde Halk Hekimliği”, *Millî Folklor*, 2010, S.86.
- ARAT, Reşid Rahmeti, *Yusuf Has Hacib- Kutadgu Bilig*, Kabalıcı Yay., İstanbul, 2008.
- ARAZ, Rıfat, *Harput’ta Eski Türk İnançları ve Halk Hekimliği*, AKM Yay., Ankara, 1995.
- ARIK Durmuş – EROĞLU A. Hikmet, *Halk İnanışları El Kitabı*, Grafiker Yay., Ankara, 2017.
- ARSLANOĞLU, İbrahim, “Alevilikte Temel İnanç Unsurları ve Pratikler”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, Ankara, 2001,S.20.
- ARTUN, Erman, “Tekirdağ Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri: Doğum-Evlenme-Ölüm”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, İstanbul, 1998.

- ARTUN, Erman ,“Adana’da, Törenlere, Adaklara, Özel Günlere Ait İnançlar, Pratikler ve Bunlara Bağlı Mutfak Kültürü”, *Millî Folklor* , 2001, C. 7, Yıl: 13, S. 49
- ARTUN, Erman, *Türk Halkbilimi*, Kitabevi Yay., İstanbul,2005.
- ARTUN, Erman, “Çukurova Yörüklerinin Gelenek ve Göreneklere, Bunlardaki Eski Kültür İzleri” *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi* (<http://turkoloji.cu.edu.tr>), Makale No:288.
- ARTUN, Erman, “Çukurova Konar-Göçer Türkmenlerinin Halk Kültürlerinde Eski Türk İnançlarının İzleri”, *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi* (<http://turkoloji.cu.edu.tr>), 2006, Makale No:1357.
- ARTUN, Erman, “Türk Halk Kültüründe Hıdırellez”, *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi* (<http://turkoloji.cu.edu.tr>), 2007, Makale No:1575.
- ARTUN, Erman, “Adana’da İnanç Merkezleri ve Bunlara Bağlı Kültür Değerleri” *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi* (<http://turkoloji.cu.edu.tr>), ? , Makale No:1323.
- ARTUN, Erman, “Türk Halk Kültüründe Nevruz”, *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi* (<http://turkoloji.cu.edu.tr>), 2007 , Makale No:1370.
- AYDINER, Muazzez, *Aydın’da Halk İnançları*, Adnan Menderes Üniversitesi SBE YLT, Aydın, 2012.
- BAHADIR, Sedat, *Hatay’da Türk Halk İnançları*, Pamiray Yay., İstanbul, 2015.
- BALABAN, Tuğrul, *Sandıklı Halk İnanışları ve Uygulamaları*, Afyon Kocatepe Üniversitesi SBE YLT, Afyon, 2006.
- BALABAN, Tuğrul, “Kurtağzı Bağlama Geleneği ve Dinî Dayanağı Üzerine: Amasya İli Örneği”, *Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, C.2 S.4, 2015.
- BAŞÇETİNÇELİK, Ayşe, *Adana Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri, Doğum-Evlenme-Ölüm*, Çukurova Üniversitesi SBE YLT, Adana, 1998, .
- BAŞÇETİNÇELİK, Ayşe, “Adana Halk Kültüründe Kısmet Açma”, *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi*, (<http://turkoloji.cu.edu.tr>), 2006, Makale No:297.
- BAŞÇETİNÇELİK, Ayşe, “Adana Düğünlerinde Gelin Hamamı”, *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi*, (<http://turkoloji.cu.edu.tr>), 2010, Makale No:6132.
- BAŞÇETİNÇELİK, Ayşe, “Adana Düğünlerinde Gelin Alma”, *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi*, (<http://turkoloji.cu.edu.tr>), 2010, Makale No:60131.

- BAYAT, Ali Haydar, “Türk Dünyasında Özellikle Anadolu Tıbbî Folklorunda Akıl Hastalıklarının Tedavi Yolları ve Kaynakları”, *Türk Halk Hekimliği Sempozyumu Bildirileri*, KB Yay. , Ankara, 1988.
- BAYAT, Ali Haydar, “Geçmişten Günümüze Türk Halk Hekimliğinde Şeker Hastalığı”, *III. Milletler arası Türk Halk Edebiyatı ve Folkloru Kongre Bildirileri*, Konya,1995.
- BAYAT, Ali Haydar, *Tıp Tarihi*, Merkez Efendi Geleneksel Tıp Derneği, İstanbul, 2010.
- BAYSAN, Münire “Kütahya ve Çevresinde Sağaltma Ocakları ve Yapılan Tedaviler”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi- Kütahya Özel Sayısı*, Kütahya, 2014.
- BORATAV, Pertev Naili, *100 Soruda Türk Folkloru*, Gerçek Yay., İstanbul,1994.
- BOZYİĞİT, Nuray, *Gaziantep'te Halk Hekimliği (Merkez)*, Gaziantep Üniversitesi SBE YLT, Gaziantep,2011.
- CİNGÖZ SANTUR, “Meltem “Bozhüyük (Yozgat-Akdağmadeni) Köyü’nde Doğumla İlgili Âdet ve İnanmaların Değerlendirilmesi”, *II. Türk Halk Kültürü Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, 1998.
- ÇEVİK, Bülent, *Konya’da Halk Hekimliği Uygulamalarının Dünü ve Bugünü*, Cumhuriyet Üniversitesi SBE YLT, Sivas, 2008.
- ÇIBLAK, Nilgün, “İçel’de Yağmur Yağdırma Törenleri”. *Folklor Edebiyat Dergisi*, Lefkoşa, 2002, C.8, S.31.
- ÇIBLAK, Nilgün, “Anadolu’da Ölüm Sonrası Mezarlıklar Çevresinde Oluşan İnanç ve Pratikler”, *Türk Kültürü*, Ankara, 2002,S.474.
- ÇIBLAK, Nilgün, “Halk Kültüründe Nazar, Nazarlık İnanıcı ve Bunlara Bağlı Uygulamalar”, *Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)*,Niğde, 2004, S.15.
- ÇIBLAK, Nilgün, “Çukurova’da Halk Hekimliği ve İlgili Uygulamalarda Eski Türk İnançlarının İzleri”, *Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü*, Ankara, 2005, S.48,
- ÇOBANOĞLU, Özkul, *Türk Halk Kültüründe Memoratlar ve Halk İnanışları*, Akçağ Yay., Ankara,2003.
- DAĞI, Fahri, *Türk Halk Anlatılarında Halk Hekimliği Üzerine Bir Araştırma*, Balıkesir Üniversitesi SBE DKT, Balıkesir,2013.
- DEMİR, Cihangir, “Türk Toplumlarında Evlenme ile İlgili Bazı Uygulamaların Kütahya Simav Yöresiyle Karşılaştırılması” ,*Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi*, Adana,2010.

- DEMİRER, Ahmet, *Bütünleşen Evciler*, Kozan Ofset Matbaacılık, Ankara, 2005.
- DEMİRHAN ERDEMİR, Ayşegül, “Halk Hekimliğinin Tanımı, Tarihi Gelişimi ve Özellikleri” , *Tıp Dünyası Dergisi*, 1985, S. 675,
- DURBİLMEZ, Bayram, “Türk Kültüründe Yenigün/Nevruz Bayramı”, *TÜRKSOY/Türk Dünyası Kültür, Sanat, Bilim, Haber ve Araştırma Dergisi*, Ankara, 2003, C.2, S.9.
- DURBİLMEZ, Bayram, *Âşık Edebiyatı Araştırmaları-1: Taşpınarlı Halk Şairleri*, Ürün Yay., Kayseri, 2008.
- DURBİLMEZ, Bayram, “Anadolu’da Yaşayan Halk Hekimi Kamlar/Şamanlar: Ocaklılar “ *TKAE Yay. Türkmen Bilgesi Fikret Türkmen Armağanı*, Ankara, 2015.
- DURBİLMEZ, Bayram, *Türk Dünyası Kültürü-1*, Ötüken Yay., İstanbul, 2017.
- DUVARCI, Ayşe, “Halk Hekimliğinde Ocaklar”, *Millî Folklor*, Ankara, 1989, S. 7.
- EŞMELİ, İsmet, *Halk İnanışları ve Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma (Muğla-Yatağan Örneği)*, Gece Kitaplığı, Ankara, 2015.
- FİLİZ, Abdurrahman, *Çayıralan (Yozgat) ve Çevresinde Ölümle İlgili İnanış ve Uygulamalar*, Erciyes Üniversitesi SBE YLT, Kayseri, 2006.
- EKİCİ, Metin, *Halk Bilgisi (Folklor) Derleme ve İnceleme Yöntemleri*, Geleneksel Yay., Ankara, 2010.
- EREN, İlyas , *Çayıralan ve Çevresindeki Halk İnançlarının Dinler Tarihi Açısından Değerlendirilmesi*, Erciyes Üniversitesi SBE YLT, Kayseri, 2001.
- ERCAN, Emine Hilal, “Balkanlarda Gökyüzü ile İlgili İnançlar ve Halk Takvimi”, *Millî Folklor*, Ankara, 2006, S.69.
- ERGUN, Pervin, *Türk Kültüründe Ağaç Kültü*, AKM Yay., Ankara, 2004.
- EROĞLU, Erol-ÖZKANAT, Zehra, “Unutulmaya Yüz Tutmuş Bir Gelenek “Duvak Töreni”, *TÜRÜK Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 2014, Yıl: 2, S. 3
- ERSOY, Ruhi, “Türklerde Ölüm ve Ölü İle İlgili Rit ve Ritüeller”, *Millî Folklor*, Ankara, 2002, S.54.
- EYÜBOĞLU, İsmet Zeki, *Anadolu İnançları*, Derin Yay., İstanbul, 2014.
- GÜNAY, Umay, “Ritüeller ve Hidrellez”, *Millî Folklor*, Ankara, 1995.
- GÜRBÜZ, Elif, “Diş Hediği Geleneğinin Ritüel Karakteri ve Fonksiyonları”, *Millî Folklor*, Ankara, 1995, S.28.
- GÜLENSOY, Tuncer, “Türklerde Ad Verme Geleneği ve Hektor”, *Millî Folklor*, Ankara, 1994, S.22.

- GÜNAY Ünver- GÜNGÖR Harun- TAŞTAN Abdulvahap, *Kutsallık ve Ziyaret Fenomeni*, Otorite Kitap, Ankara, 2015.
- GÜNGÖR, Harun , “Kayseri’de Yaşayan Uygur ve Kazak Türklerinin Bazı Adet ve İnanışları” *Millî Folklor*, Ankara, 1992, C. 2, Yıl:4, S. 14.
- GÜNGÖR, Harun, *Eski Türklerde Din ve Düşünce: Türkler*, Yeni Türkiye Yay., Ankara, 2002, s.264.
- GÜNGÖR Harun-KÖYLÜ Bekir, *Türk Halk İnanışları Ders Notları*, Kimlik Yay. Kayseri, 2017.
- GÜZEL, Abdurrahman, *Dinî Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yay., Ankara, 2014.
- GÖKALP, Ziya, *Türkçülüğün Esasları*, MEB Yay., İstanbul, 1999.
- GÖKDEMİR, Gönül, “Kıbrıslı Türklerin Düğün Geleneğinde Testi Oynatma Ritüeli”, *VII. Lefke Edebiyat Buluşması- Kuzey Kıbrıs Gelenek ve Görenekler Sempozyumu*, Lefke/Kıbrıs,2006.
- GÖRKEM, İsmail, *Halk Hikâyeleri Araştırmaları: Çukurovalı Âşık Mustafa Köse ve Hikâye Repertuarı*, Akçağ Yay, Ankara, 2000.
- İNAN, Abdülkadir, *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, TTK Yay., 3.Baskı, Ankara, 1986.
- KAFESOĞLU, İbrahim, *Eski Türk Dini*, KB Yay., Ankara, 1980.
- KAFESOĞLU, İbrahim, *Türk Millî Kültürü*, Ötüken Yay., İstanbul, 1998.
- KALAFAT, Yaşar, “Türk Dünyası Tarih Çalışmalarında Halk İnançlarının Önemi”, *Millî Folklor*, Ankara, 1999, C. 6, S. 44.
- KALAFAT, Yaşar, *Doğu Anadolu’da Eski Türk İnançlarının İzleri*, Berikan Yay., Ankara, 2010.
- KALAFAT, Yaşar, *İslâmiyet ve Türk Halk İnançları*, Berikan Yay., Ankara, 2000.
- KALAFAT, Yaşar, *Türk Halk Edebiyatından Türk Halk İnançlarına*, Berikan Yay., İstanbul, 2015.
- KARAOĞLAN, Hamza, *Halk İnanışları El Kitabı: Ruhla İlgili İnanışlar*, Grafiker Yay., Ankara, 2017.
- KAYA, Doğan, “Sivas’ta Salavatlamlar”, *Millî Folklor*, Ankara,2011, S.89.
- KAYA, Doğan, *Türk Dünyası Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Kavramları ve Terimleri Sözlüğü-1930 Terim*, Akçağ Yay., 3. Baskı, Ankara, 2014.
- KAYA, Muharrem, “Eski Türk İnanışlarının Türkiye’deki Halk Hekimliğinde İzleri”, *Folklor/Edebiyat Dergisi*, Lefkoşa, 2001, C. 8, S. 25,
- KAYABAŞI, Onur Alp, *Taşeli Yöresi Geçiş Dönemleri*, Gazi Üniversitesi SBE YLT, Ankara, 2013.

- KOCASAVAŞ, Yıldız, "Eski Türklerde Yas Ve Ölü Gömme Adetleri", *Türkler Ansiklopedisi-3, Yeni Türkiye Yay.*, 2002.
- KOÇAKER, Ebubekir, *Yozgat ve Yöresi Ziyaret Yerleri İle İlgili Bir İnceleme*, Cumhuriyet Üniversitesi, SBE YLT, Sivas 2004, .
- KÖSE, Nerin, " Türk Düğünlerinde Gerdek Sonrası Duvak Geleneği", *Millî Folklor*, Ankara, 2003, C. 8, S.60.
- KURUM, Uygur, *Düziçi'nde Halk Hekimliği*, Niğde Üniversitesi SBE YLT, Niğde, 2008.
- OĞUZ, Öcal, "Somut Olmayan Kültürel Miras: Türkiye'de Nevruz", *Millî Folklor*, Ankara, 2005, S.65.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Türk Halk İnançlarında ve Edebiyatında Evliya Menkabeleri*, KB Yay., Ankara, 1984.
- ÖGEL, Bahaeddin, *Türk Mitolojisi-2.Cilt*, TTK Basımevi, Ankara, 1985.
- ÖGEL, Bahaeddin, *Türk Kültürünün Gelişme Çağları*, MEB Yay., İstanbul, 2001.
- ÖNGEL, Gülnur, *Denizli Halk Hekimliğinde Ocaklar*, Pamukkale Üniversitesi SBE YLT, Denizli, 1997.
- ÖRNEK, Sedat Veyis, *Sivas ve Çevresinde Hayata Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl İnançların ve Büyüsel İsimlerin Etnolojik Tetkiki*, A.Ü. DTCF Yay., Ankara, 1966.
- ÖRNEK, Sedat Veyis; *Türk Halkbilimi*, KB Yay., 2.Baskı, Ankara,2000.
- ÖRNEK, Sedat Veyis, *Budun Bilim Terimler Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara, 1976.
- ÖRNEK, Sedat Veyis, *Anadolu Folklorunda Ölüm*, AÜ, DTCF Yay., Ankara, 1971.
- ÖZASLAN, Ayşegül, *Halk Hekimliğinde Ocaklık Kurumu ve Araban (Gaziantep) İlçesi Örneğinde Kadın Ocaklılar / "Ocaklık"*, Gazi Üniversitesi SBE YLT, Ankara 2012
- ÖZGEN, Zübeyde Nur, *Adana (Merkez) Halk Hekimliği Araştırması*, Çukurova Üniversitesi SBE YLT, Adana 2007.
- PİVERDİOĞLU, Ahmet, *Türk Halk Tiyatrolarının Gelişme Evreleri*, KB Yay., Ankara, 2004.
- RAYMAN, Hayrettin, "Yozgat ve Yöresi Ziyaret Yerleri", *VII. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri*, 2012.
- SAĞOL YÜKSEKKAYA, Gülden, "Kalın ve Çeyiz", *Hediye Kitabı*, Ed. Emine Gürsoy Naskali, Aylin Koç, İstanbul, 2007.
- SANTUR, Meltem Emine, "Evlenme Adetleri", *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi* (<http://turkoloji.cu.edu.tr>), 2004, Makale No:1530.

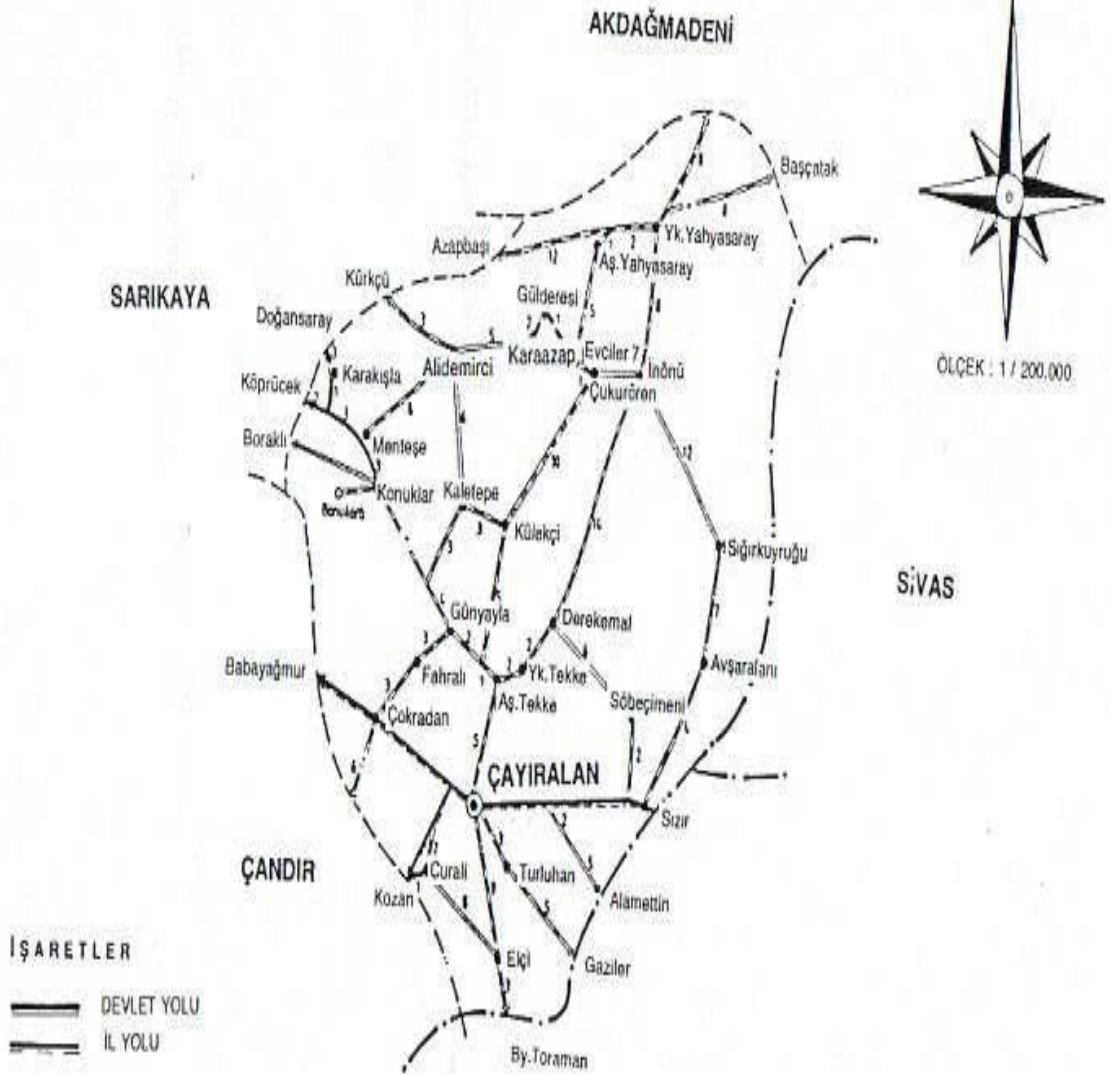
- SANTUR, Meltem, “İç Anadolu Bölgesinde Kız Evinden Oğlan Evine Getirilmesi Sırasında Uygulanan Gelenekler”, *3. Milletler arası Türk Halk Edebiyatı ve Folkloru Kongre Bildirileri*, KB Yay, Ankara,1996.
- SEVER, Mustafa, “Türk Halk İnançlarında ve Halk Hekimliğinde Meyve”, *TÜBAR*, Niğde, 2004, S.16.
- SEVER, Mustafa, *Mersin ve Yakın Çevresinde Halk İnançları ve Halk Hekimliği*, Barış Kitap, Ankara, 2016.
- SOMAKÇI, Pınar, “Türklerde Müzikle Tedavi”, *Erciyes Üniversitesi SBE Dergisi*, Kayseri, 2003, S.15.
- ŞAR, Sevgi, “Halk Hekimliğinin Dünü ve Bugünü”, *Türk Halk Hekimliği Sempozyumu Bildirileri*, KB MİFAD Yay., Ankara,1989.
- ŞAR, Sevgi, “Anadolu’da Rastlanan Halk Hekimliği Uygulamalarına Genel Bir Bakış”, *38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, Ankara, 2008.
- ŞİŞMAN, Bekir, “Samsun’da İcra Edilen Bir Yağmur Duası Ritüeli ve Türk Kültür Tarihi Bağlamında Düşündürdükleri”, *Millî Folklor*, Ankara, 2003, S.58.
- T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI, *Birinci Basamak Zehirlenmeler Tanı ve Tedavi Rehberleri*, Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı, Yücel Ofset Matbaacılık, Ankara, 2007.
- TANYU, Hikmet, “Türklerde Ateşle İlgili İnançlar”, *I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, KB Yay., Ankara, 1976.
- TANYU, Hikmet, “Büyü”, *T.D.V. İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul, 1992, C.6.
- TEMİZSOYLU, Aydın, *Ankara’da Halk Hekimliği*, Hacettepe Üniversitesi SBE YLT, Ankara, 2012.
- TUNA, Sibel Turhan,” Türk Dünyasındaki Düğünlerde Koltuklama ve Kırmızı Kuşak Bağlama Geleneği” *Bilgi*, 2006, S.38.
- TÜRK DİL KURUMU, *Yazım Kılavuzu*, TDK Yay., Ankara, 2010.
- TÜRKDOĞAN, Orhan, *Kültür ve Sağlık ve Hastalık Sistemi*, MEB Yay., İstanbul,1991.
- TÜRKİYE DİYANET VAKFI İSLÂM ANSİKLOPEDİSİ, “Madde: Muharrem”, *İSAM*, 2006, C.31.
- TÜRKMEN, Seyfullah, *Eski Anadolu Türkçesinde Tıp Terimleri*, Kırıkkale Üniversitesi SBE DKT, Kırıkkale,2006.
- UÇAK, Salih, *Ergani’de Eski Türk İnançlarının İzleri ve Halk Hekimliği*, Dumlupınar Üniversitesi, SBE YLT, Kütahya, 2007.

- USLU, Mustafa, Yozgat Folklorunda “Kekil Hamamı Motifi”, *Türk Folkloru*,1985, S.67.
- USLU, Mustafa, “Yozgat Yöresinde Dinî Bayram Hazırlığı, Kutlaması ve Mezar Ziyaretleri”, *Millî Folklor*, Ankara, S.33.
- UYAR, Akın, *Halk Hekimliği Kapsamında Yozgat Ocakları*, Bozok Üniversitesi SBE YLT, Yozgat, 2013.
- ÜLGER, Züleyha, *Aydın ve Çevresinde Halk Hekimliği*, Adnan Menderes Üniversitesi SBE YLT, Aydın,2012.
- YARDIMCI, Mehmet, *Çukurova’da Halk İnanmaları ve Geleneksel İyileştirme Yöntemleri İle İlgili Uygulamaları*, Ürün Yay., Ankara, 1999.
- YARDIMCI, Mehmet, “Geleneksel Kültürümüzde ve Âşıkların Dilinde Kına”, *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi* (<http://turkoloji.cu.edu.tr>), 2009, Makale No:4473.
- YARDIMCI, Mehmet, “Manas Destanı’nda Geçen Halk Kültürü Değerlerinin Günümüzdeki İzleri”, *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası*, 1995, S. 9.
- YUGUŞEVA, Nadya, ”İslâmiyet Öncesi Türk Dini Hayatı Nevruz’un Önemi ve İşlevi-Türk Dünyası’nda Nevruz”, *Üçüncü Uluslararası Bilgi Şöleni*, Ankara, 2000.
- YÖRÜKHAN, Yusuf Ziya, *Müslümanlıktan Evvel Türk Dinleri: Şamanizm*, Ankara, 2005.

3. Elektronik Kaynaklar

<http://www.anadlutarckenleri.com/>
<http://www.academia.edu/>
<http://www.beyincerrahisi.com>
<http://www.books.google.com.tr>
<http://www.cayiralan.gov.tr/>
<http://www.dergiler.ankara.edu.tr/dergiler>
<http://www.hastane.com.tr>
<http://www.kbb.uludag.edu.tr/tipsozluk.htm>
<http://www.labtestsonline.org.tr>
<http://www.medicalpark.com.tr>
<http://www.medikalsozluk.com>
<http://www.noroloji.org.tr>
<http://www.omurgasagligimerkezi.com>
<http://www.sifamarket.com/>
<http://www.turkoloji.cu.edu.tr>
<http://www.saglik.net>
<https://tr.wikipedia.org>
<https://www.ayk.gov.tr>
<https://www.dogankaya.com>
<https://www.medikalakademi.com.tr>
<https://www.mehmetyardimci.net>
<https://www.saglikocagim.net/>
<https://www.saglikvakti.com>
<https://www.tdk.gov.tr/>
<http://www.İslâmansiklopedisi.info/>

EKLER:**EK-1: Çayıralan ve Köyleri Haritası**

EK-2: ayıralan ve Köyleri Uydu Görüntüsü

Kaynak: Görüntü Google Maps (Haritalar) zerinden Elde Edilmiştir. (05.06.2017)

Ek-3: Çalışma İle İlgili Görseller**Foto.1: Çayıralan'ın 1921 Yılında Çekilmiş Görüntüsü. (09.02.2018)⁶⁷****Foto.2: Çayıralan'ın 1921 Yılında Çekilmiş Görüntüsü. (09.02.2018)⁶⁸**

⁶⁷ www.cayiralan.gov.tr (09.02.2018)

⁶⁸ www.cayiralan.gov.tr (09.02.2018)

Foto-3:Çayıralan'ın Genel Görünümü (Çayıralan/2017)

Foto-4:Çayıralan Doğu Girişi Genel Görünüm (Çayıralan/ Ekim 2017)

Foto-5:Çayıralan Kaynarpınar Mesire Alanı (Çayıralan/ Ağustos 2017)

Foto-6:Çayıralan Aile Çay Bahçesi (Çayıralan/ Eylül 2017)

Foto-7:Çerkezbey Türbesi (Çayıralan/2017)

Foto-8:Çerkezbey Türbesi'nin Genel Dış Görünümü (Çayıralan/2017)

Foto-9: Çerkezbey Türbesi'nin İç Kısmı (Çayıralan/2017)

Foto-10: Tarihi Dikilitaş Sütunları (Çayıralan/2017)

Foto-11: Tarihi Dikilitaş Sütunlarının Yan Görünümü (Çayralan/2017)

Foto.12: Üzerlik Otu

Foto.13: Üzerlikten Yapılma Süs Eşyası

Foto.14: Çayıralan/Evciler köyünde yaşayan Parpı Ocağı Suna Sansar ve Ocaklık Alameti Olan Postu (8.10.2016)

Foto.15: Ocaklı Suna Sansar'ın Evinde Hastalarına Yedirdiği Ocak Ekmeği (8.10.2016)

Foto.16: Göbek Çekme Ocaklısı Nardana Kormazyürek Uygulama Yaparken
(24.09.2016)

Foto. 17: Hatip Dede Yatırı

Foto. 18: Çokradan Hatipler Ocağı'nın İç Kısmı

Foto.19: Soba Üzerinde Isıtılan Taş (08.10.2016)

Foto.20: Köstü Toprağı

Foto.21: Kurtkulağı (Yalanı) Otu

Foto.22 : Güvelek Otu Tanesi

Foto.23: Güvelek Otu

Foto.24: Kapı Üstü Göz
Boncuklu İğdeli Nazarlık

Foto.25: Kilim Motif Üstü
Nazar Boncuğu (19.11.2016)

Foto.26: Ahır Üstüne Asılmış İnek Kafası
(23.10.2016)

Foto.27: Eşek Nalı
(13.10.2016)

Foto.28-29: Gürpınar Köyü Şeker Pınarı ve Kaynağı (22.10.2016)

Foto.30: Gürpınar Abdal Dağında Yer Alan Dede Mezarı (22.10.2016)

Foto.31: Gürpınar Abdal Dağı'nda Yer Alan Dede Mezarının Genel Görüntüsü ve Ardıç Ağaçları (22.10.2016)

Foto.32: oban Dede Yatırı (24.09.2016)

Foto.33: oban Dede Yatırının Sandukası (24.09.2016)

Foto.34: Molla Osman Efendi'nin Mezarı (14.10.2016)

Foto.35-36: Molla Osman Efendi'nin Mezarının Ön ve Arka Yüzü (14.10.2016)

Foto.37: Molla Osman Efendi Toprağının Alındığı Kısım (14.10.2016)

Foto.38: Evciler Köyü Halil Dede Yatırı

Foto.39: Dede Yanı Mezarı ve Kutsal Sayılan Ardıç Ağacı (20.10.2016)

Foto.40: Turluhan Köyü Sıkdoruk Koruluđu (25.11.2016)

Foto. 41: Sıkdoruk Koruluğunda Üstünde Yer Alan Anıt Mezar Niteliği Taşıyan Höyük (Tümülüs) (25.11.2016)

Foto.42-43 : Sıkdoruk Dede Mezarı (Yatırı) (25.11.2016)

Foto.44 : Hacet Pınarı /Suyu (25.11.2016)

Foto.45: Hacet Pınarı'nın Kaynağı (25.11.2016)

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİ BİLGİLERİ

Ad-Soyad: Selim ZORLUER

Uyruğu: Türkiye Cumhuriyeti (T.C.)

Doğum Tarihi ve Yeri: 05.05.1990, Çayıralan/YOZGAT

Medeni Durumu: Evli

Tel: 0553 165 66 90

E-mail: slmzrlr66@gmail.com

Adres: Mevlana Mah. Cemil Baba Cad. No:6/56 Talas/KAYSERİ

EĞİTİM BİLGİLERİ

2001-2004: Ankara Mehmet Emin Yurdakul Ortaokulu

2004-2007: Mardin Millî Piyango Lisesi

2009-2013: Erciyes Üniversitesi/ Edebiyat Fak./Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

2014: Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi/Sürekli Eğitim Merkezi/Eğitim Danışmanlığı ve Koçluğu Sertifika Programı

2015: Erciyes Üniversitesi/Eğitim Fak./Pedagojik Formasyon Sertifika Programı

2015: Erciyes Üniversitesi/ Edebiyat Fak./Türk Dili ve Edebiyatı ABD/Türk Halk Edebiyatı Bölümü/ Yüksek Lisans / 2. Sınıf Öğrencisi (Tez Aşaması)

2017: Çanakkale 18 Mart Üniversitesi/TÖMER/ Yabancılara Türkçe Öğretmenliği Sertifika Programı

İŞ BİLGİLERİ

- Kayseri Anayurt Özel Büyük Nesil Ortaokulu Müdür Yardımcısı/Türkçe Öğretmeni
- **İş Adresi:** Mevlana Mahallesi, Taslak Sk. No:5, 38280 Talas/Kayseri